

Sygn. akt III UK 176/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania L.T.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w [...]

o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 lipca 2017 r.,

skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 31 marca 2016 r., sygn. akt III AUa .../15,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 października 2015 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] oddalił odwołanie wnioskodawcy L.T. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w [...] z dnia 29 stycznia 2015 r. odmawiającej wnioskodawcy prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych

warunkach bowiem organ rentowy nie zaliczył do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia wnioskodawcy w [...] Przedsiębiorstwie Budowlanym w okresie od dnia 1 lipca 1974 r. do dnia 15 października 1991 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca był zatrudniony w [...] Przedsiębiorstwie Budowlanym od dnia 1 lipca 1974 r. do dnia 3 kwietnia 1995 r. i w tym okresie pracował na stanowiskach: - od dnia 1 lipca 1974 r. do dnia 30 czerwca 1974 r. - stażysty; od dnia 1 października 1974 r. do dnia 28 października 1975 r. - technika budowy; od dnia 1 stycznia 1977 r. do dnia 24 października 1978 r. - starszego technika budowy; od dnia 25 października 1978 r. do dnia 31 lipca 1979 r. - starszego inspektora kontroli jakości; od dnia 1 sierpnia 1979 r. do dnia 31 stycznia 1982 r. - specjalisty ds. kontroli jakości, od dnia 1 lutego 1982 r. do dnia 30 czerwca 1983 r. - specjalisty ds. jakości; od dnia 1 lipca 1983 r. do dnia 17 października 1991 r. - specjalisty ds. kontroli jakości; od dnia 18 maja 1992 r. do dnia 31 sierpnia 1993 r. - specjalisty ds. kontroli jakości, a od dnia 1 września 1993 r. do dnia 31 sierpnia 1994 r. – majstra; od dnia 1 września 1994 r. do dnia 3 kwietnia 1995 r. - kierownika. Według świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 28 lipca 1999 r., wydanego przez Syndyka Masy Upadłości [...] Przedsiębiorstwa Budowlanego, wnioskodawca był zatrudniony w okresie od dnia 1 lipca 1974 r. do dnia 15 października 1991 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku majstra budowy i specjalisty ds. kontroli jakości, wykonując prace wymienione w dziale XIV pkt 24 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r.), tj. kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. W oparciu o zeznania świadków, zatrudnionych w tym samym czasie co wnioskodawca, Sąd Okręgowy ustalił, że w [...] Przedsiębiorstwie Budowlanym istniało jednoosobowe stanowisko kontrolera jakości usytuowane w dyrekcji przedsiębiorstwa, na którym pracę wykonywał wnioskodawca. Do jego zadań należała wizytacja realizowanych przez przedsiębiorstwo budów i kontrolowanie jakości wykonywanych robót

zgodnie z dokumentacją techniczną. Wizytacje te odbywały się 1 do 2 razy w miesiącu. Wnioskodawca po każdej takiej kontroli sporządzał protokół wpisując stwierdzone usterki i zapisując zalecenia. Nie był natomiast władny wydawać poleceń kierownikowi budowy, czy też innym pracownikom bezpośrednio zatrudnionym na budowie. Dokonując kontroli sprawdzał prace wszystkich robotników budowlanych realizujących zadanie inwestycyjne takich jak: kopacze, zbrojarze, betoniarze, monterzy, spawacze, tj. pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach, ale także prace malarzy, cieśli, stolarzy, murarzy, tynkarzy, montażyistów instalacji wewnętrznych, pracowników wykonujących prace wykończeniowe, prace niwelacyjne, transportowe czy też porządkowe, które nie są wykonywane w szczególnych warunkach. Stosownie do opinii biegłego sądowego do spraw organizacji i zarządzania przemysłem w [...] Przedsiębiorstwie Budowlanym rozkład tych prac wynosił mniej więcej po połowie. Tymi czynnościami wnioskodawca zajmował się od dnia 25 października 1978 r., kiedy powierzono mu stanowisko starszego inspektora kontroli jakości. Do zasadniczych zadań na tym stanowisku pracy należało organizowanie kontroli jakości na poszczególnych placach budów i jednostkach wytwórczych wchodzących w skład zakładu, nadzór nad zakładowym laboratorium, które podlegało wnioskodawcy bezpośrednio wraz ze służbą kontroli jakości przy Poligonie w [...], opracowywanie planów i kierunków podnoszenia poziomu jakości robót budowlano - montażowych oraz nadzór nad ich realizacją. Wnioskodawca miał także ustalać zadania dla poszczególnych działów i stanowisk w przedmiocie kontroli jakości robót budowlanych oraz kontrolować te zadania. Organizując kontrolę jakości zobowiązany był do opracowania szczegółowego systemu kontroli jakości robót i wyrobów, prowadzenia ewidencji i analizy wad oraz usterek występujących w robotach budowlano – montażowych, określania i stosowania środków eliminujących powstałe usterki i wady. Podlegając dyrektorowi zakładu, do obowiązków wnioskodawcy należało również przedstawianie wniosków w zakresie zadań dla poszczególnych działów i stanowisk pracy w przedmiocie kontroli jakości. W zakresie przygotowania robót budowlano - montażowych brał on udział w opiniowaniu projektów organizacji robót, sprawdzał dokonane przez poszczególne działy uzgodnienia założeń techniczno-ekonomicznych na etapie ich opracowania. Wszystkie te czynności wykonywane

były poza miejscem budowy. Jako kontroler jakości koordynował wykonywanie robót w sposób zapewniający bezpieczeństwo ludzi i mienia, kontrolował zgodność wykonywanych robót z dokumentacją konstrukcyjną i kosztorysową, wyrażał zgodę na wykonywanie poszczególnych faz robót zanikających lub ulegających zakryciu, kontrolował jakość używanych materiałów, sposób ich przechowywania, dokonywał doraźnych badań makroskopowych.

Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy, podzielając opinie biegłego sądowego uznał, że wnioskodawca będąc zatrudnionym na stanowisku specjalisty ds. kontroli jakości łącznie przez okres 14 lat, 2 miesięcy i 20 dni nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach. Jakkolwiek prace wykonywane na stanowisku starszego technika budowy (od dnia 1 stycznia 1977 r. do dnia 24 października 1978 r.) i na stanowisku majstra (od dnia 1 września 1993 r. do dnia 31 sierpnia 1994 r.) były pracami wymienionymi w pkt 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., ale łącznie dają jedynie 2 lata, 9 miesięcy i 24 dni takiej pracy. Wnioskodawca nie wykazał zatem 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Tym samym brak jest podstaw do przyznania wnioskodawcy wcześniejszej emerytury w oparciu o art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.).

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 31 marca 2016 r. oddalił apelację wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny w pełni podzielił ustalenia faktyczne i prawne Sądu pierwszej instancji, w myśl których praca wnioskodawcy na stanowisku specjalisty ds. kontroli jakości nie była pracą w szczególnych warunkach wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Sąd Apelacyjny uwypuklił, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo odwołał się do przepisów rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., aby stwierdzić czy wnioskodawca wykonywał prace stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wymienione w pkt 24 działu XIV wykazu A. Skoro z charakterystyki wykonywanych przez wnioskodawcę prac wynika, że wykazał on jedynie 2 lata, 9 miesięcy i 24 dni zatrudnienia w szczególnych warunkach, to tym samym nie spełnił on wymaganego 15 – letniego okresu takiej pracy, aby nabyć

prawo do emerytury w wieku obniżonym. Wnioskodawca realizując swoje zadania pracował w budynku dyrekcji, a bezpośredni kontakt z budowlami miał wyjeżdżając na kontrole tych budów, obejmujące swoim zakresem nie tylko proces budowlany.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wywiódł wnioskodawca, zaskarżając wyrok w całości oraz wnosząc o jego zmianę przez przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury, ewentualnie o uchylenie w całości wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz w obu przypadkach o zasądzenie od uczestnika na rzecz skarżącego kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego, a to na błędnej wykładni i niewłaściwym zastosowaniu następujących przepisów:

1) § 2 ust.1 i § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w związku z pkt 24 działu XIV i poz. 1, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 14, 15 i 21 działu V wykazu A stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia przez uznanie, że skarżący w spornym okresie pracy w [...] Przedsiębiorstwie Budowlanym nie świadczył pracy związanej z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, tj. prace w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych w zakresie: roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach, prace zbrojarskie i betoniarskie, prace przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości, prace malarskie konstrukcji na wysokości, prace cykliniarskie, prace dekarские, prace kamieniarskie, prace przy produkcji materiałów azbestowo - cementowych, prace przy produkcji cementu, prace przy produkcji betonu kruszywowego, produkcja elementów budowlanych z pyłów dymnicowych w pełnym wymiarze czasu pracy;

b) § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w związku z pkt 24 działu XIV i poz. 1, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 14, 15 i 21 działu V wykazu A stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia przez uznanie, że wykonywanie przez skarżącego w spornym okresie dokumentacji ściśle związanej z wykonywaniem pracy na stanowisku związanym z kontrolą międzyoperacyjną,

kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno - technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, tj. prace w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych w wyżej wymienionym zakresie, wyklucza uznanie tych prac za pracę w warunkach szczególnych, w sytuacji gdy wykonywanie takiej dokumentacji było nierozzerwalnie związane z wykonywaniem tej funkcji;

3) § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w związku z pkt 24 działu XIV i pkt 1, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 14, 15 i 21 działu V wykazu A stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia przez uznanie, że przy analizie czy skarżący w spornym okresie wykonywał pracę przy kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozoru inżynieryjno-technicznym na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, tj. prace w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych w wyżej wymienionym zakresie, bierze się pod uwagę ilość prac wykonywanych w warunkach szczególnych, a nie to czy prace wykonywane w warunkach szczególnych były wykonywane jako podstawowe na tych wydziałach.

W uzasadnieniu podstaw skargi wskazano, że Sąd Apelacyjny nie uwzględnił, iż skarżący sprawował kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji i usług, oraz dozór inżynieryjno-techniczny na wydziałach, oddziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., mimo że w [...] Przedsiębiorstwie Budowlanym jako podstawowe wykonywane są następujące prace: roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach, prace zbrojarskie i betoniarskie, prace przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości, prace malarskie konstrukcji na wysokości, prace cykliniarskie, prace dekarские, prace kamieniarskie, prace przy produkcji materiałów azbestowo - cementowych, prace przy produkcji cementu, prace przy produkcji betonu kruszywowego, produkcja elementów budowlanych z pyłów dymnicowych. Skarżący wykonywał te prace jednoosobowo, a jednocześnie prowadzonych było 20-30 budów. Codziennie zatem kontrolował inny plac budowy, wykonując niezbędną dokumentację z prowadzonych czynności kontrolnych bezpośrednio na budowach. Wbrew temu, co podnoszą Sądy obu instancji, nie wykonywał innych

prac. W ocenie skarżącego, błędne są zatem ustalenia sprowadzające się do przyjęcia, że na budowach przebywał 1-2 razy w miesiącu. Skoro z zeznań świadków wynikało, że był on na każdej z budów dwa razy w miesiącu przez cały dzień, a tych budów było 20-30, to bez cienia wątpliwości cały swój czas spędzał na budowach, a nie – jak wynika z opinii biegłego sądowego, którą uwzględnił Sąd pierwszej instancji – w biurze przedsiębiorstwa. Sąd Apelacyjny nie wziął pod uwagę dowodów z zeznań świadków, lecz oparł się na pisemnych zakresach czynności. Jest to całkowicie sprzeczne z ustaloną linią orzecniczą, gdyż o pracy w szczególnych warunkach nie świadczy zakres czynności pracownika, ale faktycznie wykonywana przez niego praca. Ponadto Sąd Apelacyjny odniósł się do zakresu czynności skarżącego jako kierownika działu kontroli jakości, który to dział nigdy nie został utworzony. Skarżący zarzucił, że Sąd Apelacyjny nie uwzględnił, że na budowach jako podstawowe były wykonywane prace wymienione w dziale V wykazu A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., zaś sporządzanie dokumentacji stanowiło integralną część obowiązków osoby wykonującej kontrolę jakości.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o oddalenie skargi oraz o zasądzenie od skarżącego na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej uzasadniają uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Spór w rozpoznawanej sprawie dotyczył oceny, czy praca wykonywana przez skarżącego na stanowisku specjalisty ds. kontroli jakości w [...] Przedsiębiorstwie Budowlanym była pracą w szczególnych warunkach, określoną w pkt 24 działu XIV wykazu A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., jako „kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie” bowiem skarżący ubiegał się o emeryturę w oparciu o podstawę prawną przewidzianą w art. 184 ust. 1 ustawy o

emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z tym przepisem ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, art. 33, art. 39 i art. 40 tej ustawy, jeżeli w dniu jej wejścia w życie (czyli z dniem 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 tej ustawy.

Zgodnie z art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., zaliczenie pracy do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, od którego zależy przyznanie prawa do emerytury w niższym od powszechnego wieku emerytalnym, jest możliwe tylko wtedy, gdy była ona wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Łączne odczytanie § 2 ust. 1 i pkt 24 działu XIV wykazu A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. prowadzi do wniosku, że praca polegająca na kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozoru inżynieryjno-technicznym może być uznana za pracę w szczególnych warunkach, jeżeli pracownik stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy sprawował taką kontrolę lub dozór na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie A (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2016 r., II UK 323/15, LEX nr 2157273 i powołane tam orzeczenia). Z dokładnego brzmienia pkt 24 działu XIV wykazu A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. wynika, że warunkiem zakwalifikowania tego rodzaju kontroli i dozoru jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych jest to, aby na oddziałach i wydziałach, na których są one wykonywane, jako podstawowe wykonywane były prace wymienione w wykazie A. Oznacza to, że objęcie takim nadzorem lub kontrolą także innych niż wymienione w wykazie A prac nie wyłącza zakwalifikowania samego nadzoru lub kontroli jako pracy w szczególnych warunkach, jeżeli te inne (podlegające dozorowi lub kontroli) prace nie są na danym oddziale lub wydziale podstawowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2013 r., II UK 69/13, LEX nr 69/13).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 października 2015 r., I UK 473/14 (LEX nr 1929242) stwierdził, że termin „podstawowe” odnosi się do prac wykonywanych w tym oddziale czy wydziale, a nie do pracowników zatrudnionych przy tych pracach. Znaczy to tyle, że praca zatrudnionych przy dozorcze może być uznana za wykonywaną w szczególnych warunkach wówczas, gdy między profilem oddziału (wydziału) a pracami wskazanymi w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r. istnieje relacja o kwalifikowanym charakterze. Nie chodzi więc o to, ilu pracowników wchodzących w skład zespołu wykonywało prace w szczególnych warunkach, ważne jest, czy dla osiągnięcia celu postawionego oddziałowi (wydziałowi) konieczne było wykonywanie prac wymienionych w rozporządzeniu. W tym ujęciu termin „podstawowe” koncentruje uwagę nie na zbiorowości pracowników, ale na funkcji przypisanej wyodrębnionej strukturze pracodawcy. Przepis wyraźnie wskazuje, że zwrot „podstawowe” odnosi się do oddziałów i wydziałów. Oznacza to, że przy jego wykładni drugoplanowe znaczenie ma aspekt ilościowy. Nie jest aż tak ważne ilu pracowników określonych specjalności było zatrudnionych, ważne przede wszystkim jest to, czy wykonywane przez tych pracowników prace miały charakter „podstawowy” w rozumieniu rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. (por. również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2016 r., III UK 12/16, LEX nr 2163306 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 2 listopada 2016 r., III AUa 2173/15, LEX nr 2174866; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 8 czerwca 2016 r., III AUa 1858/15, LEX nr 2086203; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 25 marca 2014 r., III AUa 607/13, LEX nr 141576). Wobec powyższego istotne znaczenie ma charakter profilu działalności przedsiębiorstwa w którym zatrudniony był skarżący na stanowisku specjalisty ds. kontroli jakości oraz zakres „podstawowych prac” wykonywanych przez to przedsiębiorstwo. Takich ustaleń nie poczyniły Sądy obu instancji, ograniczając się do stwierdzenia, że dokonując kontroli budów i jakości wykonywanych prac skarżący „sprawdzał prace wszystkich robotników budowlanych realizujących zadanie inwestycyjne takich jak: kopacze, zbrojarze, betoniarze, monterzy, spawacze, tj. pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach, ale także prace malarzy, cieśli, stolarzy, murarzy, tynkarzy, montażystów instalacji wewnętrznych, pracowników wykonujących prace wykończeniowe, prace niwelacyjne, transportowe czy też

porządkowe, które nie są wykonywane w szczególnych warunkach. Rozkład tych prac wynosił mniej więcej po połowie”. Tymczasem w sprawie istotne jest ustalenie jakie prace były podstawowe, czyli niezbędne do osiągnięcia celu postawionego [...] Przedsiębiorstwu Budowlanemu, determinujące jego zdolności produkcyjne, bez wykonywania których przedsiębiorstwo nie mogłoby funkcjonować. Z tego względu niewystarczające jest ogólne odwołanie się przez Sądy orzekające w sprawie do rodzaju prac, które wykonywane były na budowach prowadzonych przez [...] Przedsiębiorstwo Budowlane bowiem konieczne jest ustalenie, które z tych prac miały charakter „podstawowy” i czy są one wyszczególnione jako prace wykonywane w szczególnych warunkach w załączniku A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Ponadto rację ma skarżący zarzucając, że w sytuacji, gdy kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie ma potrzeby ustalania, ile czasu ubezpieczony poświęcał na inne czynności, które również były związane z tą kontrolą. Osoba wykonująca kontrolę nad pracami wykonywanymi w warunkach zagrażających bezpieczeństwu nie musi bowiem stale przebywać na stanowiskach, gdzie jest wykonywana praca w szczególnych warunkach, a w zakresie jej obowiązków musi być przewidziane sporządzanie dokumentacji, planów organizacyjnych i innych czynności. Nie ma zatem żadnych podstaw do wyłączenia takiego rodzaju czynności administracyjno-biurowych z czynności polegających na kontroli i traktowania ich odrębnie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 października 2007 r., I UK 111/07, LEX nr 375689; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75; z dnia 30 stycznia 2008 r., I UK 195/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 105; z dnia 8 stycznia 2009 r., I UK 201/08, LEX nr 738338; z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08, LEX nr 550990; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022; z dnia 4 kwietnia 2014 r., I UK 377/13, OSNP 2015 nr 7, poz. 102; z dnia 22 stycznia 2015 r., III UK 77/14, LEX nr 1677807). W utrwalonym orzecznictwie zwraca się jednocześnie uwagę, że zachodzi potrzeba odróżnienia czynności administracyjno-biurowych ściśle związanych ze sprawowaną kontrolą jakości od czynności, które nie pozostają w żadnym związku

z tą kontrolą i stanowią dodatkowe obowiązki ubezpieczonego. Czym innym jest bowiem wykonywanie czynności administracyjno-biurowych immanentnie związanych ze sprawowaniem kontroli jakości, a czym innym wykonywanie w ramach zakresu obowiązków służbowych również innych czynności, niemających związku z wykonywaniem obowiązków związanych z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług. Wówczas, gdy wykonywanie takich „pozostałych” czynności w ramach zakresu obowiązków na danym stanowisku pracy uniemożliwia sprawowanie kontroli stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie jest możliwe zaliczenie takiego okresu zatrudnienia do pracy w szczególnych warunkach. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2011 r., II UK 48/11, LEX nr 1108485). Dlatego nie można uznać za pracę wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu w szczególnych warunkach czynności wykonywanych przez ubezpieczonego, który - poza kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług - wykonywał także inne obowiązki niezwiązane ściśle z tą kontrolą.

Konkludując, w każdym przypadku przy ocenie charakteru czynności pracowniczych polegających na kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., występuje konieczność oddzielenia czynności ściśle związanych z tą kontrolą od czynności sprawozdających się do wykonywania w ramach zakresu obowiązków również stale innych czynności, nie mających związku z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług. W realiach rozpoznawanej sprawy Sady obu instancji przyjęły, że dokładna analiza czynności, którymi zajmował się skarżący na stanowisku starszego inspektora kontroli jakości wykazuje, że do zasadniczych jego zadań należało organizowanie kontroli jakości na poszczególnych placach budów i jednostkach wytwórczych wchodzących w skład zakładu, a także nadzór nad zakładowym laboratorium oraz służba kontroli jakości przy Poligonie w [...]. Jednocześnie, wymieniając szczegółowo czynności wykonywane przez skarżącego poza placami budów, Sady nie dokonały ustaleń i oceny, które z tych czynności nie są immanentnie związane z czynnościami ogólnie pojętej kontroli określonej w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. podnosząc, że „stałym miejscem pracy skarżącego był

budynek dyrekcji”. Ponadto brak jest ustaleń, które pozwoliłyby na stwierdzenie ile czasu skarżący poświęcał na kontrolę jakości bezpośrednio na budowach prowadzonych przez [...] Przedsiębiorstwo Budowlane, skoro jak zarzuca skarżący - odwołując się do zeznań świadków – w tym samym okresie było prowadzonych 20–30 budów. Wobec tego stwierdzić należy, że okoliczności mające na celu wyjaśnienie rodzaju prac wykonywanych przez skarżącego w związku z kontrolą prowadzonych budów nie zostały w wystarczającym stopniu poddane analizie, aby możliwe było przyjęcie czy skarżący stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 24 dział XIV wykazu A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., spełniając tym samym wszystkie warunki przyznania prawa do emerytury z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie wskazywał, że zastosowanie przepisów prawa materialnego do niedostatecznie ustalonego przez sąd drugiej instancji stanu faktycznego lub w przypadku, gdy wyrok sądu drugiej instancji nie zawiera ustaleń faktycznych odnoszących się do przesłanek stosowanej normy prawa materialnego, oznacza wadliwą subsumcję i uzasadnia zarzut kasacyjny naruszenia prawa materialnego (por. wyrok z dnia 11 marca 2003 r., V CKN 1825/00, LEX nr 784216; z dnia 10 marca 2011 r., II PK 241/10, LEX nr 817524; z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 76/12, LEX nr 1229815; z dnia 5 października 2012 r., IV CSK 89/12, LEX nr 1275008, z dnia 10 kwietnia 2014 r., II UK 393/13, LEX nr 1475166). Nie można bowiem stosować prawa materialnego (rozstrzygać sporu) bez wyjaśnienia warstwy faktycznej w zakresie pozwalającym na aplikację tego prawa. Tylko wtedy realizuje się konstytucyjne prawo strony do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.